

Snujejo "obrambni fond" proti radikalcem

Profesionalni patriotizem je spet na nogah; preskrbeti si hoče sredstva za "uspešno pobijanje" radikalizma in to s patriotsko življensko zavarovalnico. Tajnik blagajnik nove družbe vidi v komunističnih otroških kempah veliko nevarnost za Ameriko

Washington. — (FP) — H. A. Jung, članski "protirdečekar," ki je opozoril ves svet na "porazno" dejstvo, da je na članski univerzi zaplapolala rdeča zastava, simbol upornega delavstva in strah kapitalizma, se je začel udeleževati v novem protiradikalnem zavarovalniškem podjetju. Ideja, ki se je začela uresničevati s pomočjo admiralja v pokoru R. E. Coontza in v pokojenega generalnega majorja Mark L. Herseya (oba dobivata po \$6,000 pokojnine), je prodajati zavarovalnino stoprocentnim patriotom in odsteti 10% provizije za protiradikalno propagando.

General Hersey, tajnik blagajnik te nove zavarovalniške družbe (National Defense Life Insurance Co.) je razposlal okroglico, s katero vabi dobre ameriške domoljube, naj kupujejo delnice nove kompanije, ki so po \$25 vsaka. Pripoveduje, da je njegova kompanija v najčnejši zvezi z Narodno obrambno ustanovo, kateri nameravajo podariti 10% prve provizije od vsake prodane zavarovalniške police, da bi mogla nadaljevati svoje delo. Kakšno je to "delo," jasno označuje sledeči odstavek iz Herseyjev okroglice.

"Naš prvi podpredsednik (Jung) potroši tisoče dolarjev svojega lastnega denarja vsako leto skušajoč zavezati vpliv pravnih elementov, in to ne samo v Združenih državah, temveč tudi v inozemstvu. Tekom svoje letošnje preiskave je odkril 27 komunističnih otroških kemp v državah ob Velikih jezerih, kjer jim komunisti razlagajo in vcepiljo v glave komunistične in sovjetske doktrine. V teh letovističnih se vsako jutro odigra sledeči prizor: Otroci vržejo na tla ameriško zastavo, skačejo po nji in jo opljujejo, nato pa potegnijo na zastavi drog komunistično zastavo."

Hersey in Jung najbrž zelo pretiravata, ker upravitelji teh otroških taborišč najbrž niso tako bedasto neprevidni, da bi dovolili kaj podobnega, ker to bi jim nakopalo samo velike sitnosti in preganjanja s strani oblasti.

Nato Hersey pripoveduje, da bo ta fond, ki se bo nabiral potomo podpisovanja delnic in prodajanja zavarovalnih polic njegove družbe, namenjen izključno pobujanju rdečega radikalizma in preprečevanju onečaščenja ameriške zastave. Vsak dolar, ki ga bo prejela Narodna obrambna ustanova od patriotskih Amerikancev, pravi Hersey, se bo vporabil v patriotske namene in v korist narodnoobrambenega gibanja v Združenih državah. Dalje navaja, da imajo vse radikalne in protivojne organizacije velike fonde, iz katerih črpajo sredstva za svojo propagando. Omenja konferenco patriotov v Washingtonu, katere so se baje udeležili delegati 37 organizacij, v katerih je velikanjenih tri milijone ameriških patriotov in katera je izvolila poseben "obrambni odbor," v katerem se nahajata seveda tudi Hersey in Jung, ki je potem ustanovil omenjeno zavarovalnico in jo ustanovljuje.

Njihova zavarovalniška družba obnem z njeno pomočnico obrambno ustanovo je bila inkorporirana 1. januarja, toda promotorji niso mogli zainteresirati patriote v svoje podjetje, valed česar so bili prisiljeni pozvati na pomoč C. R. Allena, predsednika Our Home Life Insurance Co., ki je prevzel večino prve izdaje delnic v znesku \$100,000 ter tako postal glavni lastnik podjetja. Stoprocentni niso marali investirati niti potem, ko so prečitali Jungovo izpoved o opljuvanju zastavi.

Njihova zavarovalniška družba obnem z njeno pomočnico obrambno ustanovo je bila inkorporirana 1. januarja, toda promotorji niso mogli zainteresirati patriote v svoje podjetje, valed česar so bili prisiljeni pozvati na pomoč C. R. Allena, predsednika Our Home Life Insurance Co., ki je prevzel večino prve izdaje delnic v znesku \$100,000 ter tako postal glavni lastnik podjetja. Stoprocentni niso marali investirati niti potem, ko so prečitali Jungovo izpoved o opljuvanju zastavi.

Nov "plemenit eksperiment"

Predsednik Hoover smatra znižanje železniških prevoznih tarifov za "plemenit eksperiment", ampak železniški delavci so drugačnega mnenja in vidi v tem nevarnost odpuščanja novih delavcev ali pa meznega znižanja

Washington. — (F. P.) — Novo znižanje železniških prevoznih tarifov, ki ima namen omogočiti živinorejcem v po suši prizadetih krajih cenen prevoz krme za njihovo živino, je "plemenit eksperiment" kooperacije. Tako pravi predsednik Hoover, ampak železniški delavci pa nasprotno menijo, da 50% znižanje prevoznih cen za prevoz krme ni baš preveč "plemenito" dejanje, ker se jim zdi, da bodo morali oni sami plačati ta "plemeniti" eksperiment. Železniške družbe najbrž ne bodo hotele utrpeti izgube ter bodo skušali zvaliti isto na delavce, ki se medtem prepričani, da bodo družbe skušale odvrniti deficit ali z znižanjem številca delavcev in s priganjanjem ostalih k hitrejšemu delu, ali pa z meznim redukcijo.

Hoover priznava, da bodo posledice velike suše občutne vso timo in da bodo posebno farmarji mnogo trpeli. Več kot tristo okrajev poroča, da je suša uničila skoro ves glavni pridelek tamonjih farmarjev. V teh okrajih se je organiziral velik sistem pomožnih komitejev, ki bodo vodili pomožne akcije, bistvena točka programa pa je dajanje posojil farmarjem, da se jim s tem omogoči obstanek do prihodnjega leta. Farmarjem, ki ne bodo dobili nobenih posojil, bo skušal pomagati Rdeči križ, ki bo skušal nabrati potrebne fonde. Daje je bilo določeno, da se bo začelo z deli na zveznih cestah, da bodo farmarji lahko nekaj zaslužili pri konstrukciji.

Istočasno pa uradniki raznih strokovnih uničajo, kdaj se bo prikazalo kakšno znamenje, ki bo pomenilo, da Hoover priznava potrebo takojšnje odpomoči milijonom brezposelnih industrijskih delavcev, od katerih mnogi živijo v največji bedi in pomanjkanju. Dozaj niso opazili še nobenih takih znamenj.

Gangsterji v New Yorku se oborožujejo proti Caponu

New York, 25. avg. — Detektivi so večerj zaplenili veliko zalogo razstreliva in orožja in aretirali tri moške in eno žensko, ljubico Jack ("Legs") Diamonda. Detektivi so bili obveščeni, da se Diamondova ganeška skupina pripravljala, da s silo prežene Caponove privržence, ki se skušajo polastiti butegarskega sindikata v New Yorku.

Šest ubitih v železniški nesreči

St. Anthony, Ind., 25. avg. — Šest oseb je bilo večerj ubitih, tri druge so pa bile ranjene, ko je tovorni vlak treščil v avtomobil na bližnjem železniškem križišču.

FARMARJEM NA ZAPADU GROZI POMANJKANJE

Tisočim farmarjem v Texasu in Oklahomi, katerim je suša uničila brez malega vse prideleke, se obetajo za sifno slabi časi, če jim ne bo priskočila na pomoč vlada

Oklahoma City. — (F. P.) — Farmarji v Oklahomi in Texasu, ki jih je udarila dvojna šiba — Hooverjeva "prosperiteta" in silna suša, kakršne ne pomnijo tamonjni prebivalci in katera jim je uničila domala vse poljske prideleke, bodo pozimi morali stradati, če jim ne priskoči vlada na pomoč. Bombažni pridelek v Oklahomi je suša skrčila na eno tretjino normalnega pridelka, dasiravno je bombaž najbolj odporen proti suši. Cene surovega bombaža pa so tako nizke, da farmarji še za ta pičli pridelek ne bodo dobili dosti denarja in niti stroškov ne bodo mogli pokriti. Goveda, prašiče, ovce in perutnino prodajajo za vsako ceno, ker suša je uničila pašnike in farmarji jih nimajo s čim krmiti.

Slabe razmere minulega desetletja so krive, da so farmarji brez vsakih prihrankov. Njihove farme so večinoma silno zadolžene in banke ne marajo dati več posojil. Veržne trgovine, ki so v mnogih krajih stopile na mesto individualnih trgovcev, prodajajo samo za gotovino. Trgovci, ki so prodajali na kredit, postajajo oprezní in omejujejo kredite. Prebivalci mesta Indianoma v okraju Comanche, ki šteje okrog 400 prebivalcev, so odvisni od nekaj dolarjev, katere zaslužijo moški prebivalci mesteca pri gradnji državne ceste.

Oklahomski farmarji so bili zelo presenečeni, ko so brali o Hooverjevi konferenci governerjev iz držav, ki so prizadele valed suše, videč, da Hooverjevi farmarski agentje ne smatrajo položaja v Oklahomi toliko resnim, da bi povabili na konferenco governerja te države. "Če so razmere v drugih državah, katerih governerje je Hoover poklical na konferenco," pravijo farmarji v Oklahomi, "še slabše kot pri nas, potem so pač izgubljeni."

Farmarji na jugozapadu dobro vedo, kaj je suša in kaj pomeni živeti celo zimo ob grahu in zajčjem mesu, saj jih je obiskala že večkrat, toda dozaj se niso nikoli iskali vladne pomoči. Ampak letos brez te ne bo šlo. Farmarji nimajo zadostnih sredstev niti za skromno preživljenje skozi zimo. "Saj nimamo niti denarja za strelivo, da bi streljali zajce," pravijo.

Brezposelnost v New Yorku

Nova brezplačna posredovalnica za delo ni kos svoji nalogi, ker ima premalo denarja in ker ni dela

New York. — (F. P.) — Šest mesecev je vzel uradnikom v mestnem departmentu, čigar naloga je skrbeti za dobrobit Newyorčanov, da so "odkrili" v mestu brezposelnost in nadaljnji mesec je minul, predno so našli primeren lokal, v katerem so namestili javno uposlevalno agencijo, ki naj delavcem preskrbuje delo, ki so ga dolejš iskali večinoma zaman. Za to uposlevalnico je departmentu dodelil fond \$35,000 za dobo šestih mesecev, kar je jako malo in tudi ne zadostuje za uspešno delovanje uposlevalnice. Do danes je iskalo delo v tej uposlevalnici čes dvanaest tisoč delavcev; delo je dobilo samo šest sto izmed njih. Fond, ki je bil določen za uposlevalnico, je premažen, da bi mogli najeti zadostno število agentov, ki bi iskali delo za prosilce in jih je zdaj samo šest, kar niti zdaleka ne odgovarja potrebam. V uradih je samo 22 ljudi, ki se trudijo obvladati svoje delo, to je reševanje prošnje za delo, ki prihajajo v tisočih.

Medtem pa uposlevalnica dovoljuje proslcem vstop v urade samo dve uri dnevno. Delavci in delavke pa se začnejo zbirati pred uradom že ob treh jutraj. Tekom teh jutranjih navalov na posredovalnico je bilo v gneči med prerivanjem in pehanjem poškodovanih že več oseb. Nekaj komunističnih agitatorjev, ki so skušali izrabiti prilžnost za svojo propagando, je bilo aretiranih, a se bili pozneje izpuščeni na prostu.

Brezposelnost iz celega mesta hitijo k novi posredovalnici, upajoč, da jim preskrbi dolgo iskano delo, a ko pridejo tja, jih odganja policija. Privatni uposlevalni agentje, ki so bili še v skrbet ter se bali, da jim bo nova brezplačna posredovalnica uničila eksistenco ali zmanjšala njihove dohodke, so spet veselili jih več ne skrbi. Ta peščica služaj, ki jih preskrbi mestna uposlevalnica, pravijo agentje, pač ne more resno škodovati privatnim uposlevalnicam.

Krava povzročila avtomobilsko nesrečo

Port St. Joe, Fla., 25. avg. — Pet oseb se je večerj ubilo, ko je velik truck, na katerem je bilo 15 ljudi, zadel v kravo in se prevrnil. Ostali potniki so bili več ali manj ranjeni.

Potres na Portugalskem

Sobreira, Portugalsko, 25. avg. — Več zapovratnih potresnih sunkov je večerj napravilo paniko med prebivalci tega mesteca, da so pričeli bežati iz svojih hiš. Potres ni napravil posebne škode.

Debata o injunkciji na konvenciji A. D. F.

Na konvenciji Ameriške delavske federacije, ki bo zasedala v oktobru v Bostonu, bo podano poročilo o uspešnem boju proti Parkerjevemu imenovanju, nakar se bo debatiralo o potrebi protinjunkcijskega zakona

Vlada prejela tri milijarde na davkih

Dohodki so se v prošlem fiskalnem letu zvišali za sto milijonov dolarjev

Washington, D. C., 25. avg. — Dohodki, ki jih je prejela zvezna vlada na državnih davkih v prošlem fiskalnem letu, so znašali \$3,040,145,733, kar je sto milijonov dolarjev več kot l. 1929.

Največji narastek (\$78,000,000) zaznamujejo prejemki dohodninskega davka valed temu, da je kongres v mesecu decembru p. l. znižal davke velikim industrijsalcem za več kot sto milijonov dolarjev.

Največ dohodninskega davka je plačala država New York, potem slede države Illinois, Pennsylvania in Michigan.

Banditje v uniformah opaljo čoko vas

Od župana so zahtevali, naj jim izroči vojaškega deseterja, ki ga sploh ni bilo v vaši in jim to služilo le za pretevo

Praga, 25. avg. — Šodem banditov, ki so se preoblekli v ukrađene vojaške uniforme in se oborožili s puškami in bajoneti, katere so tudi ukradli, je navajilo na vas Durakowce v Moraviji, kjer so pričeli pleniti in ropati po hišah pod pretevo, da iščejo nekega vojaškega deseterja.

Njihov nastop je bil prav vojaški. Z narednikom na čelu so prikorakali pred županovo hišo, kjer so se postavili v vrsto, nakar je narednik povedal županu, da so prišli po deseterja in če mu ga takoj ne izroči, bodo morali vsakega plačati petdeset kron.

Ne da bi banditje čakali na "deseterja", da se pokaže, so začeli takoj pleniti in ropati po hišah. Ako se je kateri uprl, tedaj so ga pretepli in vzeli vse, kar jim je prišlo pod roke. Ko so končali s ropanjem, je bilo v njihovih rokah denarja in drugih stvari v vrednosti 20,000 čeških kron.

Medtem pa se je župan obrnil na žandarmerijo in jo poval na pomoč. Ko je žandarmerija dopela, se ji je posrečilo ujeti dva bandita, ostali pa so pobegnili v avtomobilu, a so se vrnili v vasi, ko je žandarmerija odšla s ujetima banditoma, ter zažgali županovo hišo.

Stavkarji se ne bodo vrnili na delo

Bessemer City, N. C., 25. avg. — Sedemsto tekstilnih delavcev, ki so pred par dnevi zastavkali v tovarni American Mills Co., so se potem glasovanja soglasno izrekli, da se ne bodo vrnili na delo, dokler družba ne pristane na njihove zahteve.

Izvajanje prohibicijskega zakona v okolici kapitola

Washington, D. C., 25. avg. — Da je kršenje prohibicijskega zakona nekaj navadnega v Distriktu Kolumbija, je razvidno iz dejstva, da je bilo v prošlih sedmih mesecih aretiranih 1,333 oseb in zaplenjenih 166 žganjarskih kotličkov.

Washington. — (FP) — Eden izmed maloštevilnih triumfov ameriškega organiziranega delavstva je bil poraz Hooverjevega imenovanja, injunkcijskega sodnika in zagovornika "yellow dog" pogodb, katerega je predsednik hotel posaditi na visoko mesto v svaznem vrhovnem sodišču. O tej zmagi bo poročal eksekutivni odbor Ameriške delavske federacije na 50. redni konvenciji, ki bo začela zborovati dne 6. oktobra v Bostonu, Masa. Podana bo zgodovina tega boja in delegati bodo opozorjeni, da vsak senator, ki je glasoval za Parkerja, je s tem pokazal, da je sovražen organiziranemu delavstvu.

Toda vsi senatorji, kateri so glasovali proti Parkerju, tudi ne morejo biti smatrani za delavske prijatelje. Poročilo o boju, ki se je vršilo radi Norrisove protinjunkcijske predloge, ki zabraňuje tudi "yellow dog" pogodbe, bo pokazalo, da so na primer senatorji Robinson iz Indiana, Steiwer iz Oregona in Deneen iz Illinois, ki so nasprotovali Parkerjevemu imenovanju, nasprotovali tudi Norrisovi predlogi, katere namen je rešiti ameriško delavstvo prokletstva "yellow dog" pogodbenega slatema in protidelavskih sodnijskih prepovedi. Ti senatorji so se ob tej priliki izrekli, da Parkerjevimi zagovorniki in s njimi vred padli po Norrisovi predlogi. Predloga zdaj čaka na senatnem koledarju s priporočilom manjšine, ki jo vodijo senatorji Norris, Blaine in Borah in s nasprotujočo sovražno izjavo administracijske večine, ki jo je vodil senator Deneen iz Illinois, katere hoče predlogo na vsak način pokopati. Povsem sigurno je, da bo samo hud poraz Hooverjevcev pri jesenskih volitvah pripravil senat ali najo sbornico do tega, da tekem prihodnje zime sprejme predlogo, ki bo rešila delavstvo diktatorstva in tiraniziranja injunkcijskih sodnikov.

Protidelavske injunkcije raznih kapitalističnih sodnikov v mnogih industrijskih krajih dovolj jasno pokazujejo, da se delovanju organiziranega delavstva stavijo čedalje večje zapreke; delavcem v mnogih industrijskih arediščih ne priznajo pravice do svobodnega organiziranja niti do zborovanja ali govora. In če ne bo v prihodnjem kongresu sprejeta predloga, kot je na primer Norrisova, potem bodo organizirani kapitalisti lahko še nadalje onemogočili vpoustavitev delavskih pravic, kajti organizirani kapital, ki deluje skozi javnonapravne družbe, radio trust, gledališki trust in bančne in železniške propagandne agencije, bo v stanu obrniti pozornost kongresa in politikov na druge zadeve, kadar bo prinešeno v ospredje injunkcijsko vprašanje.

Ameriško delavstvo zahteva od kongresa in senata, da sprejme protinjunkcijske zakone, ki ga bodo varovali pred nasiljem kapitalistov. Predsednik Hoover je zaveznik nasprotnikov delavskih zahtev, ki kontrolirajo kongres. Ampak kadar pride predsednik na konvencijo federacije v Bostonu, kamor je bil povabljen, tedaj se bo lahko prepričal, da kar federacija in ameriško organizirano delavstvo zahtevata od njega, je nič manj in nič več kot njegov podpis na Norrisovi protinjunkcijski predlogi.



Slika predsednika Hooverja, višjih vladnih funkcionarjev in Lindbergha ob priliki njegovega odlikovanja s zlato medaljo, katero mu je podelil zvezni kongres. Hoover mu je izročil kolajno kot priznanje ameriškega ljudstva za njegovo zalogo v izterjavi aviatike.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnost: za Zdravne drave (levo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s: PROSVETA

3657-58 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo, za primer (July 31-30), pošto vašega imena, na katero vam, da vam je s tem dostavljeno potrdilo naslova. Posredno je posredovano, da se vam list ne vrne.

Trusti "izobražujejo"

Kako silno so pri srcu elektrarskim interesom delavske pravice in dobrobiti, je razvidno iz govora znanega čikaškega elektrarskega magnata M. J. Insulla, ki ga je obdržal pred par dnevi na državni univerzi v Virginiji. Ironično je izjavil ta načelnik elektrarskega trsta, da bodo elektrarske družbe podvojile svojo "izobraževalno" kampanjo, katere namen je ameriško ljudstvo tako "izobraziti", da bi uvidelo potrebo privatnega lastništva elektrarn.

To je direktno norčevanje iz ameriškega ljudstva, ki se ne zaveda dejstva, da je v prokletstvo ameriškega proletariata ravno v privatnih lastništvih raznih industrij, ki jih kontrolirajo razni trusti. Elektrarski trust si hoče utrditi še bolj svoje stališče in vladanje nad imetjem, ki po vsaj pravici spada ljudstvu. Sila elektrike postaja z vsakim dnem bolj važno sredstvo, ki se ga ljudstvo poslužuje. In ravno zato bi morale biti vse elektrarne pod kontrolo ljudstva.

Na isti univerzi in istega dne kot magnat Insull je bil navzoč tudi Norman Thomas, znani socialistični vodja in spreten govornik ter poznavalec ameriških razmer. Thomas je nastopil odločno proti Insulli in v obrambo javnega lastništva elektrarskih naprav. Thomas je tudi omenil sistematično zastrupljanje javnega imenja. In to zastrupljanje javnega imenja nazivajo trustjani, kot je Insull, za "izobraževalno delo".

Znano je, da je svojočasno zvezna elektrarska komisija odkrila zastrupilne metode po trustu. Na to dejstvo je socialistični vodja Norman Thomas upiral svoje trditve ter ostro kritiziral "izobraževalno", ali bolje, zastrupilno taktiko elektrarskih interesov. K temu je dejal Insull prav na zavajalen način, da bi to dejstvo potrjuje njegova izjava, da ljudstvo potrebuje "izobrazbo" še bolj kot se je dosedaj mislilo, ter da bo šel trust na delo s podvojeno energijo, da "pripravi ljudstvo do spoznanja", da so mu privatne družbe "potrebne".

Na ta demagoška zavajanja Insulla je Norman Thomas podal jasne dokaze, da je elektrika v mestih, kjer je javna lastnina, mnogo cenejša, kot pa elektrika, ki jo oddajajo privatne kompanije. Torej, v resnici je treba "izobrazbo" trustjanom, četudi vedo, da je Thomas govoril resnico, ampak oni tudi vedo, če pridejo elektrarske naprave v roke javnega lastništva, da ne bodo več želi masnih dobičkov in nadobitkov. Navzore običajno je Thomasova izjava topla odobravalna, medtem ko je on krepko udrihal po trustih.

Zvečer istega dne je bil Norman Thomas glavni govornik na zborovanju. V svojem govoru je povdarjal, da je absurdno govoriti, kakor je govoril predsednik Hoover tekom svoje predsedniške kampanje, in sicer o robustnem ekonomskem individualizmu v deželi verižnih trgovin, bank in celo farm, kjer mala peščica ljudi kontrolira vso trgovino in industrijo. Prišlo je že tako daleč, je dostavil Thomas, da povprečni American več ne misli na to, da bi delal za samega sebe, temveč za kakšno korporacijo, ker so ameriško ljudstvo razni trusti s svojo zastrupilno "izobrazbo" privedli v tako miselnost.

Brezposelnost narašča

Nobenega upanja ni, da bi se v bližnji bodočnosti armada brezposelnih znižala. Poročilo zveznega urada za mesec julij izkazuje, da se je brezposelnost v juliju obrnila na slabše v vseh državah. Gotove avtoritete so sicer skušale to poročilo omiliti, da ne bi prišla v javnost resnica o postoječem velikem brezdelju. Kljub temu pa se je doznalo, da je sedaj približno sedem milijonov delavcev brez dela.

V vseh novoangleških državah se je v juliju brezposelnost povečala, pa tudi v prvi polovici avgusta ni bilo nobenega izboljšanja, da bi se razmere kaj izboljšale. Silne razmere so v vseh večjih mestih na srednjem zapadu in ob pacifični obali. V Wisconsinu je bilo število zaposlenih v juliju pod normalno.

Take razmere so v poletnem času, ko bi se brezdelje vsakega moralo znižati. Zgodaj spomladi je ljudstvo upalo na boljše razmere, čež poletje in se je s tem tolažilo. Poletje pa mineva, prihaja že skoro jesen in nobenega izboljšanja ni, da bo kaj boljše.

SKUPINA GOVERNERJEV PRI HOOVERJU



Na sliki so guvernerji iz po suhi prizadetih držav in člani zvezne komisije za odpravo farmarjem, katere je Hoover pozval na posvetovanje o odpravi akcij. Slika je bila vzeta na vrtu Bele hiše v Washingtonu.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Vilini z obiska Elyja

Virginia, Minn. — Vsakemu se včasih porodi želja po oddaljenih krajih, ki se blešče v vse lepših barvah. Človek se težko upre taki želji, posebno ako utegne in mu ostane kak "žebel" za potovanje. Oddaljeni kraji imajo zame veliko privlačnost. Oni dan pa sem prišel do prepričanja, da tudi bližnji kraji zmorejo nuditi človeku vse utehe oddaljenih in po zmernejši ceni.

Do tega prepričanja sem prišel, ko sem stopal po ulicah malega mesta Ely, Minn. Še predno sem došel do Kempčanove ceste, sem videl vrata v hišo odprta. Ker bi bil rad poizvedel za glavne zanimivosti mesta, sem sklenil in stopil v hišo po navodilu. Daleč v ozadju je pel fonograf, po oknih pa so se vzpenjale vsakovrstne cvetlice; bila so presajene iz vseh vetrov širokega sveta, a sedaj tu rastejo, cvetijo, ena poleg druge.

Ko izprašujem, me ljudje potisnejo v naslonjač, se vrte, stopajo naglo, govore v tujem narečju in predno sem se ogledal sem bil že z vrvice privezan k stolu. Sedim in napenjam sluh, da bi prestregel kako besedo, a ujem sem le te črke: "Le se asi a ga ne razstoli!" Trudim se, da bi razumel, pa se mi ne posreži.

Teško mi je, spanec edini bi me mogel rešiti iz zagate. A jaz hočem k jasnosti, vendar nisem prišel tu spet. Poslušam in domnevam mi polpepet v uho: Kaj ko bi bili naši? V tem trenutku so se besede začele oblikovati, glasovi so postajali razločnejši in zdelo se mi je, da znova prihajam na svet. Pogovarjal sem se a fanti in dekleti s isto lahko to kat z odraslimi. Vsi znajo naš jezik, kar me je prijetno iznenadilo.

Bi sem v Kanadi, v Floridi in po oddaljenih državah, ali nikjer mi ni ugajalo kakor v tem mestecu. Ako se vas polasti nepremagljiva želja počenja, priporočam, da predno odpotujete v daljnje kraje, si ogledate naš bližnji Ely, kraj ki more utešiti marsikatero željo vašega srca.

Premur Gerckar.

Odgovor Grdina

Detroit, Mich. — V glasilu KSKJ z dne 19. avgusta je mr. Tone Grdina klerikalno lopnjo meni. Vgrajam ga, kakaj toliko javkanja in potvarjanja glede mojega dopisa v Prosveti z dne 12. avgusta? Namesto potvarjanja bi bilo bolj pošteno priobiti v glasilu KSKJ moj dopis v celoti, česar pa se boji, da bi članstvo ne zvedelo resnice.

V svojem listu se je Grdina pokazal jako zagrizenega. Ako nisem pisala resnice, bi bilo na mestu nič drugega kot stvaren odgovor, kar bi bilo pričakovati od predsednika. Njegov izbruh pa je dokaz, da resnica v očeh bo. Priporočala bi mr. Grdino, da moj dopis še enkrat prečita in se bo lahko prepričal, kdo bolj dostopno piše in kot se spodobi odraslemu človeku. Njegovo pomilovanje odklanjam, pač pa priporočam, da moj dopis v celoti priobiti v glasilu KSKJ, ne pa prihajati pred članstvo s potvorbami.

Mary Bernik.

Konferenca A. J. Z. v Minnesoti
Duluth, Minn. — V imenu glavnega in centralnega odbora Ameriške jugoslovanske zveze v Minnesoti se tem potom uljudno vabi vse člane in članice zveze, kakor tudi vse Slovence in ostala Jugoslovane v Minnesoti, da se udeležijo šestega jugoslovanskega sestanka, ki se bo letos vr-

šil v Gilbertu v nedeljo dne 31. avgusta.

Zbiranje delegatov in jugoslovanskih podpornih društev, ki so se odzvala povabilu in se bodo udeležila parade, se prične točno ob 1:30 popoldan v Gilbert High School Auditorium. Od tam se prične pohod po mestu Gilbert z godbo na čelu. O podrobnosti dnevnega programa bo pa gotovo pripravljani odbor objavil v raznih slovenskih časopisih.

Torej rojaki, vsi v Gilbertu v nedeljo dne 31. avgusta. Pokazimo ameriški javnosti, da se tudi mi zavedamo naše narodnosti, in za napredek celokupnega jugoslovanskega naroda v Minnesoti.

Vseh prijavljenih delegatov in delegatkin je 108. Ključem vsem: Na svidenje v Gilbertu prihodnjo nedeljo dne 31. avgusta.

John Movern, tajnik A. J.

Naznanilo

Strabane, Pa. — Zadnje čase je prišlo mnogo vprašanj za informacije glede kokešerije na Frank Lukaneh. Naznanjam vsem prizadetim, da je Franka Lukaneh povzeli avtomobil dne 20. maja v tukajšnji naselbini in mu zlomil levo nogo, nakar so ga odpeljali v tukajšnje bolnišnico. Sedaj se nahaja in zdravi doma. Kakor hitro malo bolj okreva, bomo zahtevala od njega, da pregleda spise in mi jih izroči, da jih pošljem prizadetim v odgovor, ker so ti odgovori bili po večini spisani že prej, ko je bil Frank še zdrav. Toliko v pojasnilo prizadetim.

Jozefa Lukaneleh.

A. Garden

OPAZOVANJA

Zadnji petek 22. avgusta je država Massachusetts praznovala triletnico, odkar je umorila pridnega čevljarja in revnega prodajalca rib, Sacco in Vanzetti. Njena "justica" je s tem činom zaslovela širom sveta, justica trinošča, ki je zahtevala življenje dveh delavcev, da pomiri strah vladajočega razreda, ki je trepetal pred revolucijo. Oficielna Massachusetts sicer ni praznovala te obletnice, pač pa je manjša skupina državljani, ki se zavedajo velikih krivic tega zločina, ki je največji madež na življenju te države in sodobne Amerike.

Pred ugodnim dnevom je bilo vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj Massachusetts ne stori nameravanega zločina. Vladajoča kasta pa je zahtevala te dve žrtvi, da "pokaže hunkym, degotom in vsem prekucuhom, da ne trpi širjenja idej, ki ogrožajo obstoj družabni red." V tem smislu je bilo v umorom Sacco in Vanzettija odgovorjeno vsem, ki so pledirali za vsemu svetu znano, da Sacco in Vanzetti nista izvršila zločina, radi katerega sta bila nominalno obsojena in umrčena. To je bilo znano tudi vladajoči kasti v Massachusettsu. Vendar je bilo zaman vse pletanje človekoljubnega dela Amerike in ostalega sveta, naj

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

ODKRITJE SPOMENIKA IVANU CANKARJU

Reportersko poročilo — komentar k odkritju sledi

V soboto zvečer se je vršila po Vrhniki bakljada ter javni koncert, potem pa slavnostna akademija v Rokodelarskem domu, čigar dvorana je bila polna občinstva in gostov. Na sporedu so bili govori, deklaracije ter koncertne in pevске točke. Glavna proslava pa je bila večerj dopoldne, ko so odkrili ploščo na rojstni hiši Cankarjevi ter spomenik. Ze jutraj so dospeli na Vrhniko z avtobusi in vlaki mnogi gostje na proslavo, posebni vlak je pripeljal natrpano polne vagone gostov, avtobusi so neprestano vozili ljudi na proslavo. Prihajali so pravi častilci Cankarja, a mnogo tudi takih, ki jim je mnogo za parade in zunanji blest. Cankarja pa poznajo le malo po vrhu. Stevilna pa je bila zastopana posvetna gospodstva: bana je zastopal podban dr. Pirkmajer, za dravsko divizijo je zastopal komandant polkovnik Milčević, univerzo dr. Dolenc, ljubljansko občno Jarc in Likozar, finančno ravateljstvo dravke banovine dr. Bajič, Sokola je zastopal tajnik ljubljanske župe Flegar, i. t. d. Bilo je navzočih tudi nekaj naših pisateljev in književnikov. Američani sta zastopala Fran Gabrovšek in Anton Jurca. Izmed domačinov so bili ugledni zastopniki župan dr. Marolt, tovarnarja Jos. in inž. Milan Lenarčič. Od inozemskih gostov je bil zastopan prof. Calvi iz Mantove, ki je prevedel še nekaj del Cankarja v italijansko.

Pred glavnim trgov se je formalni sprevod, namenjen k desetimi masi pri sv. Trojici. Topiči so gremi, spreved pa je otvorila skupina jezdecov, domačin fantov z Verda v narodnih nošah, za njimi je jezdi oddelek Sokolov iz Borovnice. Sledili so domača godba, predstavniki oblasti, gojčje, Sokoli z dvema praporoma, polska deca, narodne noše, ter korporacije z zastavami. Med vriskanjem konjlov pokanjem topičev in igranjem godbe so dospeli do cerkve, v kateri je bral maso pokojnikov brat Karl Cankar. Po masi je krenil sprevod na Klanec k rojstni hiši Ivana Cankarja, kjer so vzdali v zid spominsko ploščo.

Odkritje spominske plošče. — Ploščo je dala vzdati vrhniška občina, zato je prvi spregovoril župan dr. Marolt, ki je odgnil zaveso z napisom: V tej hiši se je rodil dne 10. maja 1876 Ivan Cankar, slovenski pisatelj. — Pevski zbor je zapel "Našo zvezdo", nakar je sprevod šel dalje na Glavni trg k spomeniku.

Odkritje spomenika. — Na govorilno tribuno je stopil predsednik odbora Fran Jurca ter izpregovoril: "V imenu odbora pozdravljam vse goste, predvsem pa zastopnike oblasti in vojske. Dalje pozdravljam navzoče ameriške rojake, ki so pomagali zgraditi ta spomenik. Naš odbor se je osnoval takoj po Cankarjevi smrti, dne 23. januarja 1919. Obrnil se je za pomoč na ameriške rojake, ki so mnogo prispevali. Nato smo razpisali natečaj, na katerega je bilo poslanih 12 osnutkov, odločili pa smo se za Jurkovičev zamisel. Gledali smo, da dobi Cankar sebi vreden spomenik. Kakšen je, naj sodi narod. Zaveza, padji!"

Zaveza je padla, godba pa je zaigrala jugoslovansko himno, sestoječo se iz "Bože pravde, ti to spasi". "Lepe naše domovine" in "Naprej zastava Slave..." Ob zvokih teh himen torej je padla zaveza izpred spomenika Ivana Cankarja, ki je napisal Hlapca Jerneja!

Potem je Jurca prebral pozdravne brzojavke, in so jih poslušali minister dr. Shvegel, dr. Lončar kot prosvetni šef banske uprave, Oton Zupančič, Hinko Nučič, Narodno gledališče v Mariboru ter Danilo Gorinsk.

Govor pisatelja Finžgarja. — Zatem je govoril Finžgar slavnostni govor, ki je bil mestoma zelo dober. Dejal je: "Pred 33 leti je ugasnila tamkaj na Klanec žena in mati. Žena moža, ki ni imel razen delovne roke — ničesar, mati otrok, ki

sem stavek, ki je vreden cekina."

Dalje govori Finžgar o delu Cankarjevem, o tem, kako je vse njegovo življenje služilo resnici. Končal je svoj govor takole:

"Poglej, Ivan, svoj narod krog sebe. Hvala ti za tvojo slovensko besedo, hvala za tvojo lepoto domovine, ki si jo utelesil, za tvojo resnico, ki si jo razodel, za pot, ki si jo pokazal in še za bič, ki nas je tepel, pa ne krvav od naše krvi — spleten od kapljice tvojih arčnih srag — in še zahvala za povečanje, s katerim si povečal naš slovenski narod in pred vsem svetom izpričal resnico: Ljudstvo, ki ima Prešerna in Cankarja — pa če ne bi ničesar več imelo — je med narodi narod zase in vsak dvom o tem je zmota in grehota."

Slava Cankarju!"

Govor Finžgarja, zlasti njegova izpoved slovenstva, na koncu je segel vsem v srce.

Učitelj Japelj je deklamiral pesem Fr. Jurca "Cankarju". V imenu mestne občine ljubljanske je govoril Likozar, v imenu ameriških nabiralcev prispevkov za spomenik na Vrhniki je kratko govoril g. Anton Jurca iz Detroita. Od Američanov je govoril še Gabrovšek. Potem so polagali na spomenik vence: ameriški rojaki, univerza, Slovenska matica, Sokol i. t. d.

Med pokanjem topičev in igranjem godbe je Dr. Jurca izročil spomenik občini v varstvo, župan Marolt ga je sprejel v čuvanje.

Banket. — Kar je bilo — odličnih gostov, so se zbrali potem v Rokodelarskem domu k banketu. Prvi je nazdravil župan Marolt zastopniku bana ter zastopniku armade.

Potem je govoril dr. Pirkmajer, podban dravke banovine, ki je proslavljal v svojem govoru Cankarja moža, ki je povečeval mater in domovino ter pozival pridne in podjetne Vrhnice, da pomagajo zgraditi novo domovino. Dejal je, da Cankarjev spomenik ne znači le proslavitev Cankarja, marveč vseh onih, ki so svoje sile dali svoji domovini, da velja vsem mrtvim junakom in vsem živim, današnjim graditeljem domovine, zlasti presvetemu našemu vladarju, kateri je vzel junaka v roke valet naše države.

Govorili so še rektor univerze dr. Dolenc, za ljubljansko mesto prof. Jarc, dalje tovarnar Lenarčič, ki je izrazil veselje, da so Američani v glavnem pripevali denar za spomenik. Odgovoril mu je Jurca iz Detroita, češ, da so storili le svojo dolžnost. Zastopnik Sokola je pozdravil in čestital v imenu odatnega staršina Engelberta Gangla.

Zunaj pa se je na vrhu Lenarčičevem vršila ljudska veselica ob sviranju godbe in jaza. Vrhniška si je s Cankarjem naredila svoj praznik.

Skupina ameriških izletnikov SNPJ pa je položila v nedeljo na Cankarjev grob pri Sv. križu venec iz cikla in redečih rož ter z napisom: Tvoja dela so Tvoj najlepši spomenik! — Ameriški hlapci Jernej! — To gesto ameriških delavcev Slovencev je za beležilo vse tujkajšnje časopise.

Nesreča v nedeljo. — Včeraj 10. avgusta se je pripetila na Emmonske cesti nesreča. Gustav Levčar se je peljal z motociklom po Emmonske cesti. Nasproti mu je prišel avto neke ljubljanske gradbene družbe. Motorno kolo se je v svojo zaletelo v avto in motociklist je odletel na tla. Pri tem si je zlomil nogo. Poklicali so reševalni avto, ki je Levčarja prepeljal v bolnico, kjer so ga takoj operirali. Oba šoferja valita krivdo drug na drugega.

Nakup velikega parnika. — Med Jugoslovanskim Lloydom in Royal Mail Steam Packet Co. je bila te dni sklenjena pogodba, po kateri preide velika potniška luksuzna ladja "Araguaya" v lastništvo Jugoslav. Lloyd. Araguaya ima 17.500 ton, a je dolga 160 m, široka pa 18 m. Ta ladja je dvakrat večja od dosedanjih naših velikih parnikov. Ima stroj na dva vijaka in doseže hitrost 17 milj na uro. Ta parnik je bil 1925 preurejen v luksuzno ladjo, ki sprejme lahko v svoje prvotne prostore ter celo bolnišnico za 10 oseb. Parnik bo prišel v naše vode novembra ter bo služil za potovanja po Jadranskem in Sredozemskem morju.

M. Gold:

Tempo, Amerika, tempo

(Prevedel Iv. Vuk)

Nekdo pomoli glavo skozi okno.

"Za moj okus se peljemo dovolj brzo..."

"Dajmo, zapojmo. Doti in Papsu podoknico. Naš gostitelj je. Moramo mu dokazati svoje priznanje."

Kurjač odpre vratica peči na stezaj. Zahrope od nasladi, ko mu razbeljen zrak udari v iznožen obraz. Močne mišice se napno. Njegova gola prsa bleste. Pleše okrog kakor neobzdan bik. Spleza na vodilni mostič. Stari strojevodja zakriči. Kurjač ga je udaril z lopato po glavi. Pleše.

"Tempo! Tempo! Tempo!" rjove in razširi svoje močnejše rame viharju nasproti. "Tempo! Govorim ti vendar; vozi hitreje! Tu sem jaz gospod. Sem milijonar, kralj sveta!"

Poseben vlak se ne ustavlja nikjer. Skoči v velikem skoku naprej, kakor da ga je sunil orjak.

"Tako mlada sem še," šepeta sramežljivo. "Ne vem še ničesar o teh rečeh. Ali naj zares, Paps? Ali ni greh?"

"Dot," odgovori Paps resno iz globočine srca. "Moji občutki napram vam so, kakor napram mojim otrokom. Sveti ste mi. Mislite, da bom zahteval od vas kaj nelepaga? Saj je to čisto nekaj drugega. Dottija. Ljubim vas, ljubim vas od tistega dneva, ko sem vas zagledal prvič v pisarni pri pisalnem stroju."

Znoj se nalahno.

"Ali me zares ljubite, Paps?"

"Kako morete kaj takega vprašati? Mislite morda, da mi ni mogoče dobiti dekleta kakršenegakoli? Tudi vse tukaj v vlak-u? Ali jaz hočem samo vas, moja majhna vijolca."

"O, Paps, take lepe reči govorite: govorite kakor pesnik."

"Srčkani zajček, spoznali me boste šele, spoznali. Ljudje mislijo, da sem hladen, trdovraten podjetnik. Ali v meni je duša umetnika. To je tudi skrivnost mojih uspehov. Naredil bom iz vas veliko umetnico. In če bi me stalo to milijon, vseeno."

"O, Paps, tako srečno me delate."

"Poljubite me, Dottija."

"O, Paps!"

"Hm, kako mehki ste, prijetni kakor punčka."

"O, Paps, Paps!"

Henry in George se bojata. Nagibata se skozi okno. Vetrju bije v obraz kakor udarci Jack Dempseyove pesti.

"Bog moj, vlak mora skočiti gri taki brzini s tira. Se nikdar se nisem vozil s tako brzino."

"Bo že vse v redu, George. Gotovo. Stari Gordon vozi vlak. On ve kaj dela."

"Ni videti. Prevelika brzina, prevelika!"

"Stari Gordon vozi vlak. Vse je v redu. Gotovo, George, verjami."

Eleganten mob hiti v drugi salonski voz, da zapoje Popsu podoknico. Ali vrata so bila zaprta. Udarjajo s steklenicami po vratih in kriče: "Ho! Ho!"

Komaj se drže na nogah. Posebni vlak pleše kakor znozel. Nekaterim postaja slabo. Gladys se sgrudi na dragoceno tla. Vsi se smejejo kakor divje zveri v zoologičnem vrtu. Anglija podpira Ameriko, Anglija drži Ameriki glavo.

Gladys postane dramatična. Plaka kakor Jezus.

"Vasa me!"

Iztrga se iz naročja Angleža in suže s nogo v vrata.

"Vem, kaj se dogaja tam. Pustil me je radi tistega dekleta stari aramotilec. Ruširam ga. Pokažem mu. Unikil me je."

Ostali se smejejo kakor divje zveri v zoologičnem vrtu. Plešejo in se opotekajo kakor vlak.

"Ne jezi se, Gladys!"

"Pojd, zapoj nam kaj, Gladys!"

"Bodi pametna. Končno je vendar naš gostitelj."

Angleški pisatelj si nadene vse ponosen monokl na oči in misli na svojo pogodbo. Gladys je v resnici preveč vulgarna. Hi-

jene in pavi se smejejo. Vsi začno peti.

"Hurra, hurra, roparji so tu! Kaj hudla boste sedaj?"

Henry in George planeta v vagon. Siroko so izbuljene njune oči in obraza vsa siva.

"Prehitro, prehitro," ječljata.

Smeš kakor v zoologičnem vrtu. Eleganten mob udarja s pisanimi balončki po zamorce-ma.

Nato... S tirov... skok... Življenje eksplozira kakor bomba.

K r a h !

Svet strelja iz plamtečega topa.

Bengaličen ogenj na Coney Islandu. Križ. Smrtne muke... Vesoljni potop. Potres. Zadržani, osamljeni krik majhnih otrok, ki jih je pogoltnil orjak. Polom... Pojem. Smrt... Vse ugasne... Tisina. V tišem, prijetnem somraku poje ptica. In vonja po sežiganem mesu.

Pošast je ležala na boku. Trdo jeklo je bilo tekoče in se je zvijalo kakor kača. Ogromni oblaki pare silijo iz zmaževih ran. Stara, ravna zemlja je bila temna, hladna in tiha. Ptica poje.

Razvajeni posvečenci gospoda Schmidta leže zapušteni med železjem. Na nebu svetijo zadnje blede zvezde. Gladys se kremži kakor ob kakem krvavem devtiju. Bila je rdeča in naga. Angleški pisatelj se iz izgrubo svojih rok zgubil tudi svoje dostojanstvo. Zamorec George leži stegnen, ves potrpečljiv. Noč je bila temna in duhteča. Majhna Dot leži vsa skrčena v travi, ki raste poleg tratinice. Divlja glava kurjača se je odvalila. Vonja po sežiganem mesu. Trebuh reporterja je podobno odprtim ustam.

In nikdo ne govori več: "Tempo! Tempo!"

Bled farmar pribeži iz noči s koso v rokah. Sledi mu bled delavec v delovni obleki a kladi-vom. Odločno in vneto začneta s reševalnim delom. Javljata se dan. Jutrarnja zvezda vzhaja v rdeči lepoti.

Amerika je zasebni vlak, ki drvi v Hollywood.

Tempo, Amerika, tempo, do konca!" (Konec.)

Strokovne organizacije in racionalizacija v industriji

(Nadaljevanje s 2. strani.)

In v pripravljanju, da so strokovne organizacije najmanj tako močne kot kapitalisti, da zmorejo nespornost njihove odločnosti in v kolektivnih pogodbah vplivati na racionalizacijo ter da imajo obratne zaupnike, ki kontrolirajo pravilno vršitev kolektivnih pogodb, in ki so imeli v raznih obratih odločujočo besedo, so se strokovne organizacije izjavile za racionalizacijo. Pazile pa so neprestano, da niso bili oškodovani interesi delavcev.

Tu se je posebno pokazalo, kaj premorejo močne strokovne organizacije. S tem pa so se začele strokovne organizacije tudi intenzivno pečati z znanostjo dela in še pogledamo nemške strokovne liste, najdemo povsod dokaz o tem. V nemških strokovnih organizacijah priznava, da je organizirana racionalizacija, kakor je bila tehnična uvedba strojev, najnujnost razvoja in zoper njo nastopati je isto, kakor svojačasno rušenje strojev in biti "rušilci strojev" v drugi izdaji.

Kaj prinaša organizatorična racionalizacija dela, se strokovne organizacije zavedajo. Zakaj organizirana racionalizacija del povzroča, da se velik del delavstva da izmenjati, istočasno pa je nekaj visoko kvalificiranih delavcev neobhodno potrebnih in nenadomestljivih. Ti visoko kvalificirani delavci pa so glavna točka strokovnih organizacij, s katerimi vpliva na podjetje. Zato morajo strokovne organizacije skrbeti, da so te občutljive točke vedno in popolnoma v njih rokah. Ze sedaj se bje lut boj med podjetniki in strokovnimi organizacijami za obvladanje teh občutljivih točk, za obvladanje teh delavskih slo-

jev — visoko kvalificiranih delavcev. Gospodarska organizacija večjega dela delavcev kot delavcev, ki se jih lahko izmenjava, bo strokovne organizacije zelo ojačila, ker ti bodo čutili nujno potrebo strokovne organiziranosti.

Isto, kakor v Nemčiji, je z Avstrijo.

Iz tega, na kratko očitnega, vidimo, da je v važnejših industrijskih državah prišlo delavstvo do spoznanja, da se organizatorična racionalizacija ne da zadrževati, kakor se ni dal zadrževati tehnični napredek (uvedba strojev). Ravno v teh državah se produkcija in cirkulacija racionalizira v vedno večji množini. Zbog racionalizacije se povisa storitev delavca. Rezultat je ogromno povisjanje kapitalističnega dobička, ako delavstvo s močnimi strokovnimi organizacijami ne izvojuje del tega dobička za sebe.

Povisjanje produkcije pa lahko doseže tako visoko, da se bo celo pri visokih mezdah in dobičkih lahko znižala prodajna cena produktov. To se bo dogodilo v prvih rasti s produkti tam, kjer je racionalizacija napredovala največ, na pr. v Ameriki. Ker pa je svetovni trg ved ali manje enotna tvorba, morajo namreč stopnjama tudi podjetniki v drugih državah radi konkurence živnavati cene in to ne glede, ali so njihovi obrati racionalizirani ali ne. (S carino se to pač deloma preprečuje, in so a karteli diktirane cene še visoke, da takoj dajejo naddobičke).

Kdo trpi na znižanju cen? Podjetnik ne, ali vsaj toliko, da tega niti ne občuti. Ker če bi on trpel na znižanju cen produktov, bi takoj zaprl svoje podjetje in v svoj kapital naložil kje drugje. In če torej ne gre to znižanje na račun kapitalista, potem gre seveda na račun delavstva, ki občuti to na znižavanju mezd, na podaljšanju delovnega časa in drugih poslabšanjih delovnih pogojev.

Ali se delavstvo lahko brani?

Gotovo je, da je radi racionalizacije povzročena brezposelnost samo prehodnega značaja. Znižavanje mezd in poslabšanje delovnih pogojev ali prehodna brezposelnost, potem se bo pač odločilo za manjše slo. Ko si je o tem popolnoma na jasnem in se je odločilo za racionalizacijo, tedaj, seveda, mora takoj odločno stopiti v borbo za zmanjšanje brezposelnosti in za kontrolo nad racionalizacijo.

Pri tem pa ne gre samo, da se uporabijo navadna sredstva za omiljenje brezposelnosti, kakor povisjanje brezposelnih podpor, kurzi itd., nego delavstvo mora zahtevati odločno znižanje cen produktov, ker se s tem poveča kupna in prodajna moč in se s tem poveča produkcija ter zaposlitve brezposelnih.

Tehnični problemi racionalizacije so v krogih strokovnih organizacij le deloma poznani; ne zato, ker ni v strokovnih organizacijah razumnih in sposobnih ljudi, nego, ker se dosedaj na to še ni mislilo, da bi se obstoječe tehnične znanosti in sposobnosti organiziralo v strokovnih organizacijah. Vendar ni dvoma, da bodo strokovne organizacije narodno-gospodarske in tehnične probleme racionalizacije obvladale, ako bodo v svojih vrstah podvele potrebne organizacijske mere.

Ker so dogovori med podjetniki in strokovnimi organizaci-

jami normalno vedno v obliki kolektivnih pogodb, je strokovnim organizacijam mogoče, ako so dovolj močne, t. j. ako je delavstvo organizirano, da v kolektivnih pogodbah zasigurajo varstvo in zboljšanje delovnih pogojev in delavcev.

Težkoče se strokovnim organizacijam v borbi za zboljšanje delovnih pogojev stavijo pač tudi od delavstva, zaposlenega v zdravju opasnih obratih. Delavci namreč omalovažujejo uvedbo pripravnih varstvenih naprav ter jim je ljubše zvišanje mezd. Podjetnik pa, ako ni pri-siljen, da uvede varstvene in higijenčne naprave, ki so mnogo dražje, raje pristane zato na zvišanje mezd.

V Jugoslaviji je prišla z racionalizacijo najprej Trboveljska premogokopna družba. Izvedla jo je na najbrezobzirnejši način: povečala je produkcijo in poslabšala položaj delavstva. To pa samo radi tega, ker je rudarsko delavstvo večinoma ne-organizirano. Slabemu gmotnemu stanju ni kriva torej racionalizacija, temveč neorganiziranost, ki jo je TPD s klinično brezobzirnostjo izkoristila.

Ako hoče delavstvo z napredujočo racionalizacijo obvarovati in zboljšati svoje materialno stanje, se mora strniti v svojih enotnih strokovnih zvezah; brez teh se bodo pa kapitalistični dobički vedno bolj dvigali, življenjski položaj delavcev se pa poslabševal.

I. V.

RAZNE VESTI

Pleteninaraka tovarna spet znižala mezdo

Plainfield, N. J.—Delavci, upošleni v tovarni pletenin Rivo-lj Hosliery družbe v Plainfieldu, so dobili nov udarec v obliki ponovnega meznega znižanja. Pleteninarji, ki so prej dobili 70c od ducata nogavic, bodo zdaj dobili samo 50c. Delavci v tej tovarni so prišli delati pod naravnost nesnosnimi pogoji. V silni vročini in nečistem ozračju morajo delati dolge ure, da zaslužijo \$20-\$23 na teden. Ta tovarna, ki je bila nekoč vzorna unijaka tovarna, je zdaj "znojna delavnica" najslabše vrste, v kateri kar mrgoli kompanijskih vojnov, tako da se delavci ne upajo pogovarjati se med seboj in da ne zaupajo drug drugemu, ne vedo, kdo je vohun in kdo ne. Unija pleteninarskih delavcev skuša pridobiti delavce za organiziranje potom osebnih pisem in okrožnic, ki jih pošilja delavcem omenjene družbe.

Kampanja za osvoboditev centraliziranih žrtve

New York.—Mednarodna delavska obramba naznaja, da bo začela veliko kampanjo za oprostitve centraliziranih žrtve. Stevilno delavcev, ki so bili obsojeni vsak na 2—40 let zapore in ki so zaprti v Walla Walla kazni-lnici v državi Washington, ker so branili svojo unijako dvorano pred drhaljo, ki so jo vodili legionarji, se je pred nedavnim znižalo na sedem, ker eden izmed njih, James McInerney, je že prestal svojo kazen in mu ne bo treba več trpeti, ker je mrtev. "McInerneyjev revolucionarni duh bo ostal nesmrtni simbol borbe proti tlačanju in izkoriščanju," pravi M. D. O. v svojem proglasu, "in bo spravil na noge tisoče delavcev, ki bodo napeli vse svoje moči, da rešijo centralizirane žrtve iz ječe."

VOJNA PROTI DIMU



Honorecjev "rebutel" individualizem je jako prikrajšan v New Yorku, kjer je v teku kampanja proti dimu, ki polni ozračje s sajami in okužuje zrak. Na sliki je videti na stoji neobčutljiva enota izmed desetih inspektorjev, ki pazijo na kritično mešanje postava proti dimu. Odkar je v teku kampanja, se je oaraje izšlo za 40 procentov. Kritike se kaznuje s denarno kaznijo.

Adam Milkovič:

PODEDOVANO ZNAMENJE

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta.)

"Ze vem!" je rekel in odhitel nazaj do vrat. Ko je pozvonil, je pritekla po stopnicah sobarica, srečano dekletce.

"Bebica," jo je zgrabil Caharija za roko, "kaj sem hotel reči — aha! Ali je gospod Lesjak doma?"

"Kdo ste, prosim?"

"Jaz?"

"Da."

"Kaj me ne poznate?" Ah, pardon!" je odskočil, "vi ste šele pred kratkim nastopili službo?"

"Da, danes."

"A tako! Hm! Seveda. Saj res," jo je pogledal malo pobliže. "Zamenjal sem vas. Veste v temi ne vidim dobro. Hm, torej, danes ste vstopili?"

"Da."

"Hm, Caharija se je zamislil. Kako bi le prišel? Nastal je trenoten molk, ki ga je prekinila sobarica.

"Kako naj rečem, gospod," je pogledala proti avtomobilu, "kdo ga želi videti?"

"Kdo? Želi ga videti tovarnar Hribar, tovarnar Hribar," je ponovil odločno Caharija in se priklonil. "Da, sporočite gospodu, da ga želi videti tovarnar Hribar."

"Tako? Pardon!" je zardela sobarica. "Izvolite naprej, gospod Hribar." Odprijala je vrata na stečaj in se pomignila naklonila.

"Hvala, hvala," se je branil Caharija in stisnil ljubkemu dekletcu toplo ročico.

"Potem bi pa prosila trenotek potrpljenja," se je sladko razlilo po njenem obrazu. Sramežljivo je povesila oči in zdrčala po stopnicah. Caharija si je pomel roke, posvetil z žepno svetilko sobarici pod vihrajoče krilce in si popravil klobuk.

Dve minuti kasneje, je stopil pred Caharijo sam stari Lesjak.

"A vi ste!" se je začudil, "sobarica je dejala, da me želi videti tovarnar Hribar."

"Popolnoma pravilno, popolnoma pravilno," je hitel Caharija, "samo ne vas, ampak gospoda sina; gospodični Mari namreč ni več dobro."

"Kako?"

"Slabše ji je."

"Kaj Stojana ni tam?"

"Ne."

"Ne?" se je razburil Lesjak. "Saj je, vendar je pred skoraj pol ure odšel od doma!" Potem je brez oklevanja prisedel v avto in šofer je zapeljal proti Hribarjevi vili. V starem Lesjaku je kljuvalo. Stojan se še vedno nade spametovati! Noče uvideti, da bi postal zajedno z Maro in Hribarjevo drugo ženo, edini dedič toliko bogastva. Kako lepo bi bil preskrbljen! Le kaj ga je zopet prišlo? Izgubil se bo. Se globlje bo padel. Kdo naj bi ga izpametoval, ako ne Mara in trdna Hribarjeva roka ... Tako je premišljeval in v njegovo razorano čelo se je zarezala nova guba. Avto je krenil na dvorišče. Caharija, ki je prvi stekel po stopnicah, je na hodniku presenečen obstal. Pred njim je stopil iz sobe — Stojan Lesjak ... Oba sta obstala. Še preden je Caharija zbral misli, je prisopihal po stopnicah tudi stari Lesjak. Tudi ta je obstal. V mučnem položaju je rekel Caharija: "Čudno, vi ste tu, a mene so poslali po vas."

"Ti si največji bedak," je bruhalo iz mladega Lesjaka. "Kupil ti bom krono in vladarsko žezlo."

Ta večer sta kovala Jeromen in Caharija med pomivanjem kuhinjske posode — zaro-to ...

Bussu P.:

POVRATEK

Chismonda se je nenadoma zdramila. Ozrla se je po mrlični sobi in pristuhnula. S ceste je bilo slišati vpitje in klicanje. Zdal se je prikazala mlada spletčica: "O, gospa, Messer Alessandro se je vrnil domov!"

Chismonda je kakor okamenela obstala. Joj, zakaj ni bil prišel dan prej? Dve leti mu je bila zvesta, a včeraj jo je osvojil mladi Florij ...

Kakor v anu si je jela česati lase. Spletčica ji je pomagala v drugo obleko in naposled je Chismonda stopala s tresočimi se kolmi po stopnicah navzdol k obrežju. Zunaj je solnce zahajalo, morje se je bleščalo v rdeči zarji. In zdaj je stal pred njo ...

"Pozdravljena, Chismonda!"

Njegov glas je zvenel tuje in mlo. Pogledala mu je v oči in usta so se ji skrivila v nasmeh. In mornar se je zatopil v njene oči. Bled je bil videti, oči in lica udrti, a koliko miline je bilo v teh očeh! Obdan od množice je stal ob njeni strani in prijazno odzdravljaj viharim ovacijam svojih podložnikov. Rdečasi je korakal z mlado ženo proti svojemu domu. Po dvajsetstarih mesecih je bil apert doma, spet pri svoji ljubljeni Chismondi.

"Ljubila sem tebe, videla sem samo tebe in mislila sem samo na te!"

Odgovarjala je kakor v anu in zdaj je udarila s čelom ob mizo in krčevito zajokala. Mahoma je bila videti vsa bedna in drobna.

Motor utihne.

Mara je kmalu okrevala. Lesjak je opuščal ponočno življenje po barih in dvomljivih lokalih in se v večji meri posvečal delu. Tudi k Mari je zahajal pogosteje. Pri vsem pa je čakal z nekim strahom ugodnega vremena, ko bo mogel in moral z avtomobilom na deželo — k Irmi. Sklenil je, da jo na ta ali oni način pomiri in skuši uživati v položaju, iz katerega on ne more več, nikakor ne več. Mara je ljubila bolj in bolj, a tudi Irme ni mogel vreči iz sebe. Od časa do časa se je celo vthotapilo vanj, da bi pobegnil za vedno od doma, se zatekel k Irmi, jo prosil odpustitja in ... V tej misli pa mu je hipoma zmanjkalo poti. Kaj naj bi tam? Tam v hribovski vasi! Da bi postal puščajnik? On — puščajnik? Da bi se odpovedal svetu, da bi se odpovedal denarju? Vsemu? — Zaradi siromašne ženske?

"Ne," je vedno sklenil. "To bi bile misli idealista, ki se je rodil tisoč let pred Kristom. Ne, Stojan Lesjak tega ne bo storil, ne bo storil iz enostavnega, ker se je rodil malo pozneje."

Zgodilo se je, da je v duhu zagledal Mara, videl je njeno neoskrnjeno telo, ki mu ga vedno tako spretno izmiče. "Mara!" Zaškripal je z zobmi in se zagrebel s prsti v njeno sliko. Prišel je je k sebi, se vrgel na divan, in njegove oči so se pohotno izbulile ... Ko se je pomiril, je zagledal samega sebe, kako se izprekaja po pokojnega Hribarja tovarni kot njen lastnik. Da, on Stojan Lesjak, puha iz havanke dim, ogleduje nanovo nabavljene rohneče stroje, se razgovarja z ljubkimi tipkari-cami in se posmehuje stoterim ukrivljenim hrbtnicam delavstva, ki se tako vestno preteguje v njegovi tovarni, v tovarni Stojana Lesjaka ... a!

Tako in drugače je premišljeval, ugibal to in ono, si našel smotko in pogledal skozi okno.

"Hm, koga vidim!" se je nasmeljal. "Ha, kaplana; tega Bogu nezvestega pastirja. Čakaj!"

Še preden je prišel kaplan Završnik mimo hiše, je Lesjak stopil na cesto.

"Oho!" se je začudil. "Kdo bi si mislil, gospod Završnik, da trčiva še kdaj skupaj?"

"Zima, mraz," se je nerad ustavil kaplan, ki je opazil zlobo v Lesjakovih očeh.

"Da, da, takole v poletnem ali jesenskem času so vse lepši izleti; takole tja proti polju — ali ne?"

Kaplan je priklimal.

"In še," je dodal porogljivo Lesjak, "če je takole kak košček krilca ob človeku, he, he ..."

"Tako, tako," je rekel kaplan in se prestopil, kakor da hoče oditi. "Malo hodim v svet in še takrat kadar grem, mi je težko."

"Razvedrila bi vam privoščil," je uganil Lesjak, "povabim vas, nota bene, vas prvega k pojedini ..."

"K pojedini? Hvala," je rekel kaplan.

"Kaj vam ni ničesar znanega?"

"Ne razumem vas, gospod Lesjak."

"A! Oženil se bom," se je nasmeljal Lesjak in mu puhniti dim prav v obraz.

"Tako?" je hladno odvrnil in se prestopil kaplan. "Zbogom!"

Odšel je. V njegovih temnih očeh je zagorelo, v njegovih prsih se je nekaj odprlo in zajekalo: "Mara, uboga Mara!"

Lesjak je gledal za kaplanom in se nasmeljal:

"On pol dinarja, ona dinar! Ona kratko krilo, on brevir, ha, ha, ha ..."

(Dolje prihodnja.)

"Florij, sin mojega prijatelja!" je zamrmral Alessandro. Nehote je stisnil pesti. Zdal se je, da je mladenič zagledal. Odskočil je za korak in potegnil sabljo.

"Pusti sabljo, Florij!" je velel Alessandro.

Mladenčica je obšla groza. Vedel je, da je Alessandro najmočnejši mož na vsem otoku in da zadostuje kratak življenjski in mu bodo vsi njegovi ljudje prihiteli na pomoč.

"Povej mi, kako se ti je posrečilo, da si mi vzel Chismondo?"

Florij mu je pogledal v oči in je vedel, da ne sme lagati. Jecal je: "Odkar si odšel, gospod, sem ležal pred njo na kolenih in jo prosil ljubezni. A ona me je vedno le zavračala. Niti roke mi ni pustila poljubiti. A včeraj zvečer — se je zgodilo. Dolgo vas ni bilo nazaj."

"In zdaj ste prišli nocoj?"

Florij je počasi odvrnil: "Ne misli prav, gospod! Nocoj sem prišel po slovo. Vem, da me Chismonda ne ljubi!"

"Lažeš!"

"Ne lažem, gospod! In tudi če me zaradi tega umorite, tako je! A nje ne zadene nobena krivda. Mesečina je kriva, moje vroče prošnje in njeno hrepenenje po tebi, gospod! A jaz imam od vsega tega le trpljenje in kes! Dolgo sem si želel njene ljubezni. A od snoči trpim, gospod, trpim!"

"Zakaj trpiš?"

"Prizanesi mi, gospod! Ne vprašuj!"

"Govori, vedeti hočem!"

"Dobro, če je tako tvoja želja, naj bo. V mojih rokah je klicala tvoje ime. Spustil sem jo in sem zbežal v temno noč. In odslej ne najdem več miru."

"Moje ime ..."

Alessandro je stal mirno na svojem mestu. Florij je govoril resnico.

"Florij," je rekel naposled, "po naših običajih bi ti smel vzeti življenje, a jaz ti ga pustim. Pojdi na mojo ladjo in zapoveduj ji namestu mene in tedaj ti bom vse odpustil. Jaz pa bom ostal pri Chismondi."

"O, gospod, zahvaljujem se ti za tvojo milost. Takoj pojdem in nikoli več se ne bom vrnil."

"Pojdi!"

In nato ni Alessandro rekel nobene besede več. Počasi se je vrnil v svojo hišo in stopil h Chismondi.

"Florij pojde namestu mene jutri z ladjo v boj. Sprejmi od njega pozdrav. Hraber je! A ti pozabi na vse, kar je bilo!"

Tedaj ga je Chismonda ihtela objela s svojimi belimi rokami in skrla obraz na njegovem arcu, ki je mirno in močno utripalo zanj.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potem naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilnih, črtanih in izločenih članov naznaniti upravnilstvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenih za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošlje-te glavnemu tajniku ostanejo tam v arhi-vu in jih upravnilstvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zalo pripravljenih listinah vse naslove upravnilstvu Prosveta pose-bej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vsakej omeni stari in novi naslov. Upravnilstvo ujdne apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

Naročnina za list Prosveta

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00

1 tednik in 4.80

2 tednika in 3.60

3 tedniki in 2.40

Za Cicero in Chicago je \$7.50

1 tednik in 6.30

2 tednika in 5.10

3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane \$1.20

Tednik v Evropo stane 1.70

Polnina za tednik v Evropo .50

Mladinski List stane \$1.20

M. List v Evropo stane 1.50

Cena oglaševanja po dogovoru.

Philip Godina, upravitelj.

RAZNO

Kako bi bilo danes z velikimi ljudmi

Vodilen pariški dnevnik je postavil vplivnim pisateljem, igralcem in upodabljačim umetnikom zanimivo vprašanje: "Kateri izmed nekdanjih velikih mož bi po vašem mnenju zaslužili ponovno vstajenje v naši dobi?"

Odgovori navajajo najrazličnejša imena od Adama do Clemenceauja. A znani novinar Andre Dhotel je vprašanje obrnil po svoje: "Kaj bi se zgodilo s temi ljudi po vstajenju? Seveda bi odrekli kritiki Raffaelu vsako zmoglost in ga proglasili za mazača. Molere bi gledališkim rav-nateljem zamenjati s svojimi i-gre. Robespierre bi postal brzko-ne vodja prav malo pomembne parlamentarne skupine. Napoleon bi moral najprej v šolo za topničarske podčastnike in bogve ali bi dosegel kaj več nego naslov kapitana v pokoju po dolgi službi na deželi in v kolonijah."

Podmorski tank

Ameriški izumitelj Simon Luke je zgradil pripravo, in ji dal ime podmorski tank "Nautilus" na čast Juleja Vernea, ki je v svoji domišljiji videl to podmorsko vozilo. Nautilus je sestavljen po kombiniranem principu podmornice in potapljaškega zvona. Stene so opremljene z debelimi steklenimi ploščami, skozi katere sijajo močni žarometi. Z matično ladjo na površju je tank zvezan s kablom in s cevjo za dovajanje zraka. Zavoljo tega ostane lahko pod vodo nepretr-goma par tednov. Ta čudni čoln se giblje lahko v vodi ali pa le-ze po morakem dnu kakor pravi tank po zemlji. Izumitelj bo najprej preizkusil svojo iznajdo ob ameriškem obrežju, ako pa se bo stvar obnesla pojde is-kat neznanu deželo Atlantido.

PRIJEM GANGSTERJA



Ted Pizzino, ki je osumljen, da je ustrelil Jerry Buckleyja v La Salle hotelu, Detroit. Na sliki ga je videti ko je bil zasačen po dveh detektivih v New Yorku. Po izpovedi policije je bil Pizzino aretiran ko je hotel izme-njati ček za \$15,000 in pobegniti v Italijo. V zvezi s umorom Buckleyja policija išče še dva gangsteja, ki se baje skrivata v New Yorku.

NAROČNIKI, POZOR!

Znamenje (July 31-1936) pome-ni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan pa ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vled napačnega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Neki gastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ do-plačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člana \$6.30. Za Evropo stane za pol leta \$1.50, za vse leto pa \$3.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 60c za poštnino. Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Stara in zaupna prijateljica

je ta dobro poznana banka svojim odjemalcem, katerim vedno rada po-maga in daje nasvete. Ona izvršuje vseh vrst bančne posle in prodaja pa-robrodne liste vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo ka-dar kaj potrebujete.



KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in slodice, vizitnice, časnike, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nem-škem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarna. Cene smerne, unjako delo prve vrste.

Pršite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA